

Handläggare
Linda Wikman
Telefon: 0850810050

Till
Östermalms stadsdelsnämnd
2021-02-12

Skrivelse om äldres otrygghet.

Svar på skrivelse från Andréa Hedin (M), Mats Hasselgren (L), Vivianne Gunnarsson (MP), Caroline Blomberg (C) och e.y. Stefan Swärd (KD).

Förslag till beslut

Östermalms stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Sammanfattning

Skribenterna önskar att förvaltningen, i samverkan med relevanta aktörer gör en fördjupad studie av resultatet av årets trygghetsmätning. Syftet är att ta fram underlag för att bättre förstå upplevelsen av trygghet och vilka åtgärder som skulle kunna öka tryggheten bland äldre. Ärendet är berett av förvaltningens trygghets- och säkerhetssamordnare i samråd med äldreomsorgsavdelningen. Representant från stadsdelsnämndens pensionärsråd har bidragit i arbetet.

Förvaltningen kan utifrån befintligt material inte se att otryggheten bland äldre på Östermalm ökar. Däremot anger fler i åldersgrupperna 65-79 år och 80 + att de upplever otrygghet jämfört med övriga åldersgrupper. Det är fler äldre kvinnor än äldre män som anger att de upplever otrygghet och oro. Skillnaden mellan könen är inte unik för Östermalm utan samma mönster ses såväl i nationella som stadsövergripande undersökningar.

Trygghets- och säkerhetsfrågor har hög prioritet och utgör ett av nämndens tre övergripande fokusområden för 2021. Arbetet med äldres trygghet kommer att bedrivas bland annat inom ramen för Äldrevänlig stad, där flera delar av förvaltningen är representerade i styrgrupp och arbetsgrupper och pensionärsrådet dels är referensgrupp och dels deltar i arbetsgrupper. Förvaltningen bedömer att det bör ge rätt förutsättningar för att fortsatt undersöka och driva frågan på ett strukturerat och samordnat sätt utifrån flera perspektiv och på så sätt kunna ta fram förslag på träffsäkra åtgärder.

Bakgrund

I samband med stadsdelsnämndens sammanträde den 24 september lämnade Andréa Hedin (M), Mats Hasselgren (L), Vivianne Gunnarsson (MP), Caroline Blomberg (C) och e.y. Stefan Swärd (KD) in en gemensam skrivelse om äldres otrygghet på Östermalm. Skribenterna önskar med bakgrund av trygghetsmätningens resultat svar på följande frågor;

- Vilka är de huvudsakliga faktorerna som gör att otryggheten ökar bland äldre i stadsdelen?
- Är det någon skillnad mellan hur äldre män och kvinnor upplever tryggheten i stadsdelen?
- Vad kan stadsdelen respektive staden och polisen göra för att öka den upplevda tryggheten?

Skribenterna önskar att förvaltningen gör en fördjupad studie utifrån det material som finns att tillgå och involverar relevanta aktörer för att ge underlag för att bättre förstå upplevelsen av trygghet och vilka åtgärder som skulle kunna öka tryggheten bland äldre.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av stadsdelens trygghets- och säkerhetssamordnare i samråd med äldreomsorgsavdelningen. Stadsdelsnämndens pensionärsråd har bidragit genom utsedd representant. Stadsdelsnämndens pensionärsråd har tagit del av ärendet vid sitt sammanträde 18 januari.

Ärendet

Stockholms stads trygghetsmätning

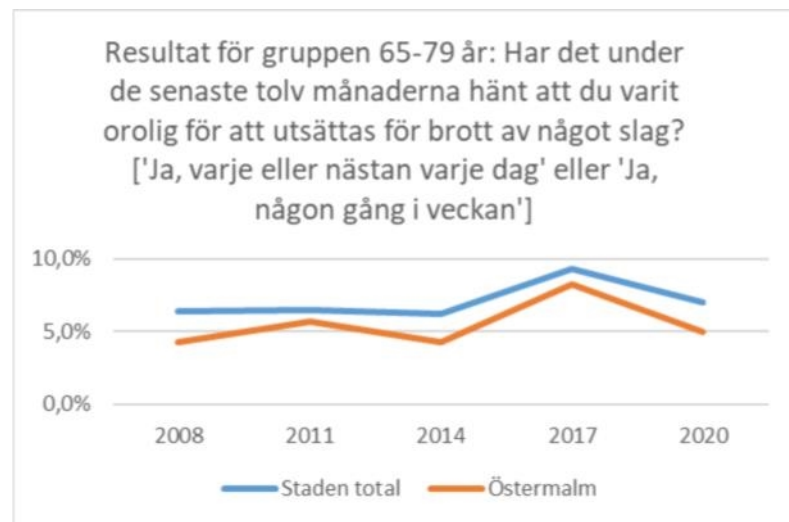
Trygghetsmätningen i Stockholm stad undersöker otrygghet och utsatthet för brott och har genomförts vart tredje år sedan 2008. 2020 omfattar den för första gången åldersgruppen 80+.

Mätningen är ett viktigt underlag för framtagande av gemensamma lägesbilder med polisen och kompletterar bilden som fås genom källor som exempelvis anmälda brott, trygghetsvandringar och medborgardialoger.

Resultaten av mätningen 2020 visar att Östermalmsborna är tryggare än stockholmarna generellt och att upplevelsen av trygghet är hög i de flesta invånargrupper.

För de två åldersgrupperna 65-79 år och 80+ redovisas dock en större andel som upplever sig som otrygga än i övriga åldersgrupper. För gruppen 65-79 år, där mätning genomförts även tidigare år, har upplevelsen av otrygghet dock minskat mellan

mätningarna 2017-2020, se diagram nedan från stadsledningskontoret, SLK¹.

Äldre anger i högre grad att de upplever otrygghet – men har lägre risk att bli utsatt för brott

Mönstret att fler äldre anger att de upplever otrygghet jämfört med andra åldersgrupper kan också ses i andra trygghetsmätningar². Där kan också ses att upplevelsen av otrygghet till viss del kan variera beroende på hur frågeställningar formuleras.

Äldre har dock ingen ökad risk för att utsättas för brott. Tvärtom visar en jämförande kortanalys av nationella trygghetsundersökningen, NTU 2017-2019, att det är ovanligare att utsättas för brott ju äldre man är.

Det tydligaste exemplet är sexuella trakasserier där 10 procent av personer 16-29 år uppger att de varit utsatta under det senaste året för detta, medan siffran är under 1 procent för personer 80+³. Rån utgör det brottstyp där äldre rapporterar något högre nivåer av utsatthet⁴. Pensionärsrådets representant lyfter i det här sammanhanget också fram bedrägerier särskilt riktade mot äldre samt oron för att bli påkörd av, eller snava över, elsparkcyklar och vanliga cyklar som framförs på trottoarer och parkeras illa.

Östermalms stadsdelsförvaltning
Stab

Karlavägen 104
Box 24 156
10451 Stockholm
Växel 08-50810000
Fax
ostermalm@stockholm.se
stockholm.se

¹ Stadsledningskontoret

² Brotts mot äldre, Brå rapport 2018:7, sid.8-9

³ Östermalms resultat är 80+ 1 procent, 65-79 år 1 procent och totalen på Östermalm är 5 procent. Trygghetsmätningen Stockholms stad 2020.

⁴ Östermalm: 80+ 1 procent, 65-79 år 0 procent och totalen för Östermalm är 2 procent. Trygghetsmätningen Stockholms stad 2020.

Hur kan upplevelsen av otrygghet och oro förklaras?

Stadens trygghetsmätning ger inte någon fördjupad förklaring till orsakerna till att fler äldre än andra åldersgrupper anger att de upplever otrygghet och oro.

Enligt Brottsförebyggande rådet (BRÅ) kan upplevelsen av otrygghet delvis bero på att brotten kan ge särskilt svåra och utdragna konsekvenser när den som utsatts är äldre och att det kan ta längre tid för äldre att läka både fysiskt och psykiskt efter att ha blivit utsatta för brott.⁵ Medvetenheten om sin särskilda utsatthet skulle på så sätt i sig kunna öka otryggheten och oron för att utsättas för brott.

Upplevelse av otrygghet hos äldre kopplat till särskilda platser, aktiviteter eller insatser

Utevistelse i närområdet

I Äldrecentrums undersökning Äldrevänlig stad- baslinjemätning 2019 ställs en fråga om upplevd otrygghet kopplat till utevistelse i närområdet och då speciellt kvällstid⁶. Östermalm är enligt mätningen en av de tryggaste stadsdelarna⁷ då endast fyra procent av de svarande uppger att de upplever sig vara ganska eller mycket otrygga i sitt närområde.

Platser som undviks på grund av oro

På frågan om det finns platser i området där man bor som man undviker på grund av oro för att utsättas för brott så uppger färre detta på Östermalm, både i åldersgruppen 65-79 och 80+, än i staden i stort. På frågan om man upplever att det finns specifika platser i anslutning till sin bostad som man upplever oro kring så svarar färre på Östermalm än i staden i stort att man upplever det så. Otrygga platser som anges är källare, vind, soprum, tvättstuga, trapphus, parkeringen, utanför porten och på gården samt på vägen till och från bostaden.⁸ Mycket är alltså kopplat till närmiljön i det egna boendet. Pensionärsrådets representant lyfte bland annat oro för att råka ut för bostadsinbrott.

---

⁵ Brotts mot äldre, Brå rapport 2018:7, sid.20

⁶ Stockholm Äldrevänlig stad- baslinjemätning 2019, Rapporter/Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum 2020:1, sid 23.

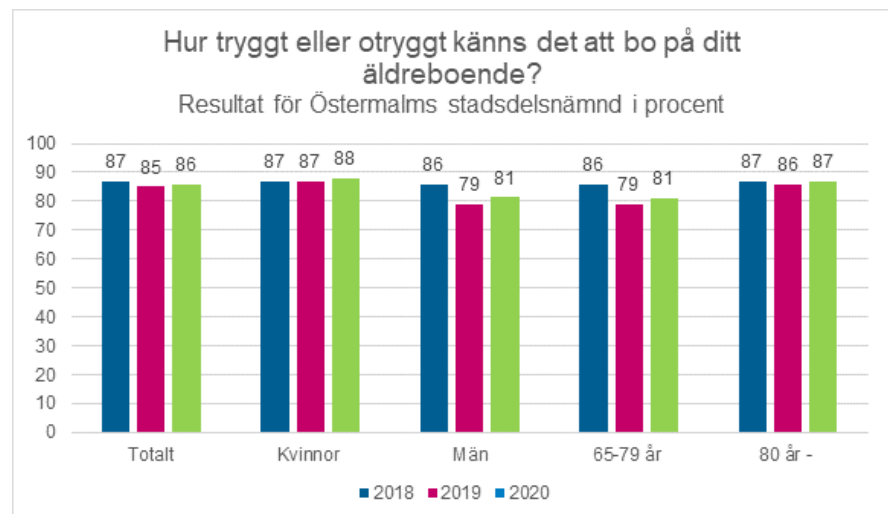
⁷ Stockholm Äldrevänlig stad- baslinjemätning 2019, Rapporter/Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum 2020:1, sid 54.

⁸ Trygghetsmätningen Stockholms stad 2020.

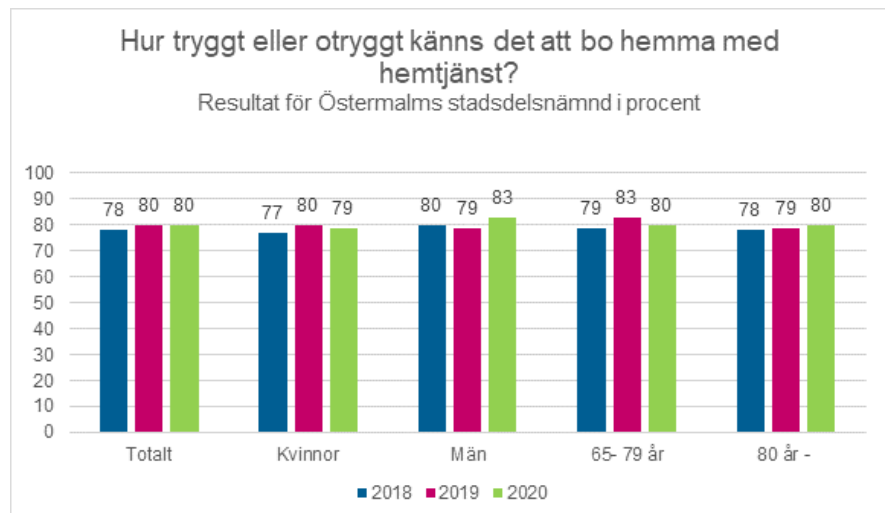
I båda åldersgrupperna och såväl på Östermalm som i staden i stort är det fler kvinnor än män som anger att de upplever oro kopplat till särskilda platser.

Upplevelse av trygghet på äldreboende eller med hemtjänst
I Socialstyrelsens årliga brukarundersökning ”Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?” ställs fråga om hur tryggt den enskilde tycker att det är att bo på äldreboende respektive hur tryggt det är att bo hemma med hemtjänst.

Resultat för äldreboende visar inga stora skillnader på totalvärdet över åren 2018-2020, men sedan 2019 noteras att fler kvinnor än män och fler personer 80 + än personer 65-79 år upplever sig trygga på sitt boende. När det gäller hemtjänst är resultaten i stort sett oförändrade över perioden 2018-2020 och inga stora skillnader ses mellan könen eller mellan åldersgrupper. 2020 anger något fler män än kvinnor att de upplever det tryggt att bo hemma med hemtjänst. I åldersgruppen 65-79 år anger något färre att de upplever det tryggt att bo hemma med hemtjänst jämfört med 2019.

Diagrammet visar andel som svarat att det känns mycket tryggt eller ganska tryggt på frågan ”Hur tryggt eller otryggt känns det att bo på ditt äldreboende?”

Diagrammet visar andel som svarat att det känns mycket tryggt eller ganska tryggt på frågan ”Hur tryggt eller otryggt känns det att bo hemma med hemtjänst?”

Källa: Socialstyrelsens brukarundersökning ”Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?”

Synpunkter och förslag

Trygghets- och säkerhetsfrågor har hög prioritet och utgör ett av nämndens tre övergripande fokusområden för 2021. Frågan om äldres trygghet är tvärspektoriell och hanteras av flera avdelningar och funktioner på förvaltningen, främst av äldreomsorgsavdelningen, parkmiljöavdelningen och trygghets- och säkerhetssamordnare. Därutöver krävs en nära samverkan med andra aktörer som exempelvis polis, trafikkontoret och Micasa.

Förvaltningen delar skribenternas beskrivning av att staden ständigt behöver utveckla sina arbetssätt för att arbeta mer koordinerat och mot gemensamma mål. Under 2021 kommer därför ledningen av trygghets- och säkerhetsarbetet att förstärkas och strukturer för samverkan såväl mellan avdelningarna inom förvaltningen som med utomstående aktörer att vidareutvecklas.

Förvaltningen kan utifrån befintligt material inte se att otryggheten bland äldre på Östermalm ökar. Däremot anger fler i åldersgrupperna 65-79 år och 80 + att de upplever otrygghet jämfört med övriga åldersgrupper. Det går inte att tillräckligt tydligt utläsa orsakerna till detta i trygghetsmätningen.

Enligt BRÅ kan upplevelsen av otrygghet hos äldre delvis bero på att brotten kan ge särskilt svåra och utdragna konsekvenser när den som utsatts är äldre. Medvetenheten om sin utsatthet skulle därför

kunna bidra till att öka känslan av otrygghet och oron för att utsättas för brott.

Förvaltningen ser behov av att fördjupa, och i ytterligare samråd med målgruppen, undersöka frågan om orsakerna till att äldre upplever otrygghet för att kunna ta fram förslag på åtgärder. Detsamma gäller det faktum att fler äldre kvinnor än äldre män anger att de upplever otrygghet och oro.

Förvaltningen planerar därför att hantera dessa frågeställningar inom ramen för arbetet med Äldrevänlig stad, där trygghet- och säkerhet är ett grundläggande perspektiv.

Funktioner från olika delar av förvaltningen kommer att ingå i såväl styrgrupp som i olika arbetsgrupper kopplade till Äldrevänlig stad. Stadsdelsnämndens pensionärsråd kommer dels att vara referensgrupp för arbetet och dels ingå i olika arbetsgrupper. Förvaltningen bedömer att det bör ge rätt förutsättningar för att fortsatt undersöka, analysera och driva frågan på ett strukturerat och samordnat sätt utifrån flera perspektiv och därigenom kunna ta fram förslag på träffsäkra åtgärder.

Såväl funktionshinderrådet som pensionärsrådet bjuds in till trygghetsvandringar. Syftet är att fånga upp båda dessa gruppers perspektiv när åtgärder ska genomföras för att öka tryggheten i den offentliga miljön.

Förvaltningen har i sin överenskommelse med polisen kommit överens om att bilda en särskild arbetsgrupp med syfte att fånga upp frågor om otrygghet, att föra dialog med polisen och sprida riktad information kring frågor om trygghet och brott. I gruppen kommer samordnarna för funktionshinderrådet respektive pensionärsrådet att ingå och på så sätt utgöra länk mellan råden och arbetsgruppen.

Kerstin Andersson
Stadsdelsdirektör

Bilagor

1. Skrivelse om äldres trygghet

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Kerstin Andersson, Stadsdelsdirektör	2021-01-26